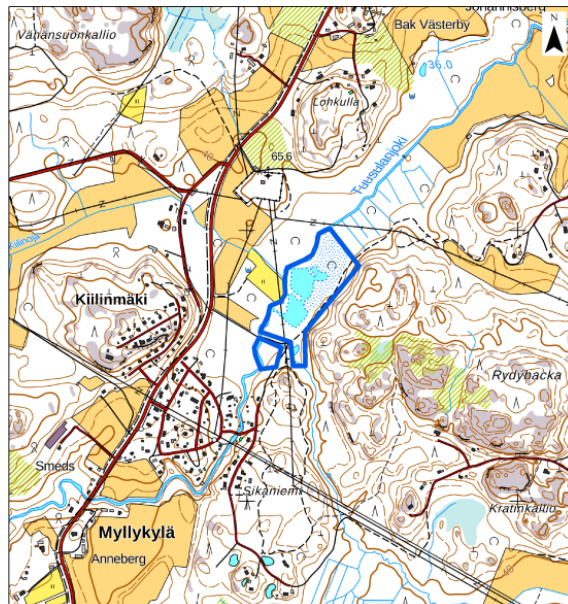

Viitasammakkoselvitys Jokilaakson luonnonsuojelualueella Tuusulassa vuonna 2022

Marko Nieminen

Viitasammakkoselvitys Jokilaakson luonnonsuojelualueella Tuusulassa vuonna 2022

Marko Nieminen

Sisällys

Johdanto	1
Tulokset	3
Johtopäätökset ja suositukset	3
Lähteet	4
Liite 1. Menetelmäkuvaus	5

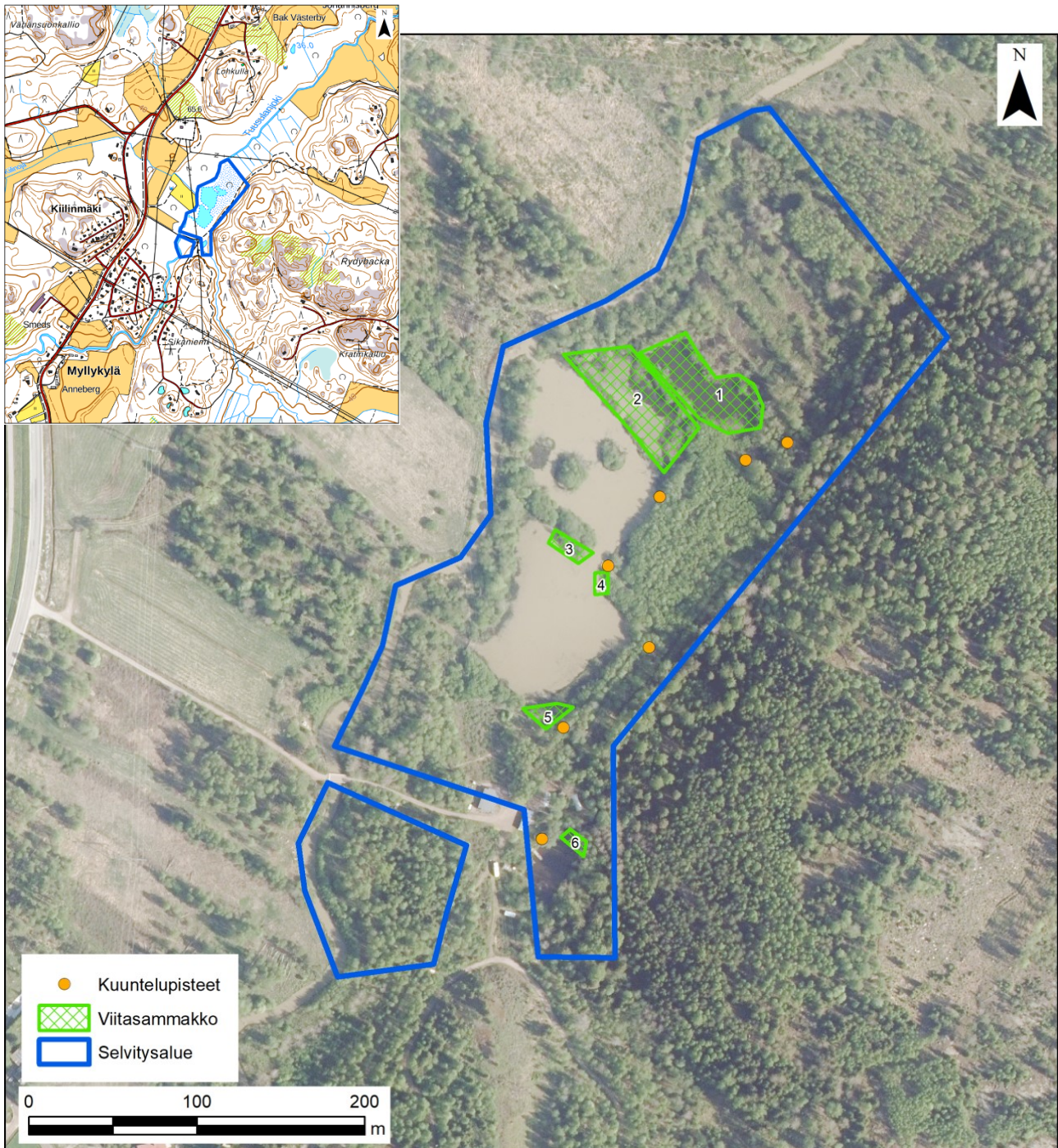
Johdanto

Faunatica Oy teki keväällä 2022 Tuusulan kunnan (FOCUS-projekti) toimeksiannosta viitasammakkoselvityksen Jokilaakson luonnonsuojelualueella. Kohteen sijainti näkyy kuvassa 1.

Selvityksen päämääränä oli paikantaa viitasammakon lisääntymispaikat soidinäntelyyn perustuvalla havainnoinnilla (menetelmä kuvailtu liitteessä 1).

Viitasammakko kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat määritellään seuraavasti (Saarikivi 2017):

”Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koirailta on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla levähdyspaikaksi ja ravinnonhakuun soveltuvaa ympäristöä, jonka rajaus on harkittava tapauskohtaisesti.”

Kuva 1. Selvitysalueen rajaus ja sijainti sekä viitasammakon havainnointipisteet ja havaitut lisääntymispaikat (vrt. taulukko 1).

Tulokset

Selvitysalueella havaittiin useita viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (kuva 1, taulukko 1).

Taulukko 1. Ääntelevien viitasammakoiden runsausarviot eri kuvioilla (vrt. kuva 1).

Kuvio	Runsausarvio (yksilöitä)
1	Muutamia kymmeniä
2	Muutamia kymmeniä
3	>10
4	>5
5	>10
6	>5

Johtopäätökset ja suositukset

Koko selvitysalue on tulkittava viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Kaikki toimet, jotka voivat heikentää vesialueiden ekologista tilaa, ovat luonnonsuojelulain perusteella kiellettyjä. Tämä tulee huomioida myös lammen ympäristössä tehtävissä toimissa, ettei esim. vedenlaatu tai vesitalous heikkene nykyisestä.

Viitasammakoiden elinvaatimukseen kuuluu myös soveliaan maaympäristön esiintyminen lisääntymispaikan ympäristössä, sillä viitasammakot elävät lisääntymiskauden jälkeen maaympäristöissä. Aikuiset viitasammakot voivat liikkua kilometrinkin päähän lisääntymispaikasta, mutta tavallisimmin ne elävät todennäköisesti muutaman sadan metrin säteellä siitä (Elmberg 2008, Kovar ym. 2009). Maa-alueilla levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä (Saarikivi 2017). Pelkkien lisääntymispaikkojen säilyttäminen ei siten ole mahdollista heikentämättä lisääntymispaikkaa, vaan sen heikentämättömyyden (ekologisen toiminnallisuuden) varmistamiseksi tulee myös lisääntymispaikan ympäristössä olevat lajille soveliaat, kosteapohjaiset maa-alueet säästää ainakin pääosin muutoksilta. Jokilaakson luonnonsuojelualueen ympäristössäkkin on lajille soveliaista kosteapohjaista maaympäristöä, joka tulee mahdollisuuksien mukaan säästää.

Lähteet

- Elmberg, J. 2008: Ecology and natural history of the moor frog (*Rana arvalis*) in boreal Sweden. – Zeitschrift für Feldherpetologie, Supplement 13: 179–194. Glandt, D. & Jehle, R. (toim.): Der Moorfrosch/The Moor frog.
- Kovar, R, Brabec, M., Vita, R. & Bocek, R. 2009: Spring migration distances of some Central European amphibian species. – Amphibia-Reptilia 30: 367–378.
- Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013/2021: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005), 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) ja 28.6.2021 alkaen voimassa oleva muutos (521/2021)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>; <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210521>].
- Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].
- Saarikivi, J. 2017: Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 90–96. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Liite 1. Menetelmäkuvaus

Viitasammakoselvityksen teki FT Marko Nieminen. Aikataulu määräytyi kevään etenemisen mukaan, ja lajin soidinajan alkaminen varmennettiin omien referenssihavaintojen perusteella. Soidintaminen oli ainakin viikon keskimääräistä myöhemmässä vuonna 2022. Kuuntelukäynnit tehtiin yöaikaan.

Rantaa lähestyttiin eri kohdista varoen, sillä viitasammakot ovat hyvin arkoja ja katoavat helposti useaksi minuutiksi veden alle, jos ne tuntevat itsensä uhatuksi (Saarikivi 2017). Kullakin paikalla kuunneltiin 5–10 minuuttia kerrallaan.

Havainnointit, havainnot ja niiden aikainen säätö:

12.5.2022: klo 22:05–22:55.

Klo 22:05 lämpötila 9 °C, pilvisuus 7/8, aluksi heikkoa sadetta, tuuli 0–3 m/s SW. Pääosin erinomaiset olosuhteet havainnoinnille, mutta tuuli häiritsi ajoittain kuuluvuutta. Luhta-alueella rannat tulvivat ja avovesialueiden ääreen ei kaikkialta päässyt.

Havainnot viitasammakosta kuvassa 1. Ison lammikon eteläosassa myös rupikonna äänessä.